

Максим Макарец

ГРАМАТИЧКА ИНТЕРФЕРЕНЦИЈА ВО ДИЈАЛЕКТОТ НА БОБОШТИЦА: КОН ТИПОЛОГИЈАТА НА СЛОВЕНСКОТО И НЕСЛОВЕНСКОТО ВЛИЈАНИЕ

Клучни зборови: словенска дијалектологија, македонска дијалектологија, јазични контакти, билингвизам, диглосија

Словенскиот дијалект во Бобоштица (носителите го нарекуваат *кајнас*) се наоѓа на крајната југозападна периферија на словенскиот јазичен свет во околината на Корча/Когџа, Југоисточна Албанија. Структурно, дијалектот најмногу се доближува до соседните југозападни македонски дијалекти, особено до оние во Егејскиот дел на Грција.

Сега има само шест говорители на дијалектот – сите се повеќе-јазични, со различни типови полилингвизам, пред се бобоштенски дијалект + албански, но исто така (по еден говорител) грчки и чешки, со различен степен на владеење на родниот дијалект. Ќе се концентрираме на говорот на Иљо Кунешка, род. 1925 год. во Бобоштица, кој студирал во Прага (1946-1951), бидејќи кај него дијалектот најдобро е сочуван. Имавме можност да направиме долги интервјуа со него во 2011 г., а дешифрираниот материјал изнесува околу 8 000 зборови. Интервјуата претставуваа слободен разговор со информантот. Зборувавме за историјата на селото и за сеќавањата на Иљо. При собирањето на материјалот се користевме, исто така, и со анкетата на Малиот дијалектолошки атлас на балканските јазици (МДАБЈ 1997; точките 6.4-6.11). Му дававме на Иљо реченици на албански, за да ги преведе на *кајнас*, а исто така и создававме оригинални реченици на *кајнас*, коишто тој ни ги поправаше.

За дијалектот на Бобоштица, може да се каже, има голем број публикации, почнувајќи од големата студија на Мазон (Mazon 1936;

Mazon, Bajrova 1965) објавена во 1936, потоа трудовите на Еманјуел Шрамек (Šrámek 1934), Љубомир Милетиќ (Милетич 1937а; 1937б; 1937в), Благој Шклифов (Шклифов 1971), Лучија Дјамо-Дјаконица (Djamo-Diaconița 1968; 1982), Божидар Видоески (Видоески 1981), Људмил Спасов (Спасов 2001), Марсел Куртјад (Courthiade 1988; 1993), Клаус Штајнке и Џељаљ Јули (Steinke, Ylli 2007). Сепак, истражувачите повеќе се интересирале за една идеална слика на дијалектот во минатото, која навистина дава можност да се претстави говорот на Словените што ги населувале теченијата на реките Девол, Осум, Семан и Вјоса, па сè до Јадранското море (Селищев 1931/1981: 50-51). Ние ќе ги опишеме иновациите во говорот на Иљо Кунешка, кои произлегле од несловенско (пред сè албанско) и словенско (стандардно македонско и чешко) влијание, а исто така може да се резултат и од внатрешниот развој на системот на дијалектот. Како дете, Иљо основно зборувал *кајнас*. Тој завршил грчко училиште во селото, потоа француска гимназија во Горица, а во 1946-1951 студирал техника во Прага. Одлично владее француски, како млад зборувал грчки и чешки, иако во последниве 50 години немал можност да ги практикува. Во куќата има радио-приемник и слуша програми на македонското радио. Ова претставување на говорителот е потребно за да објасниме некои карактеристики на неговиот говор.

Една од највпечатливите особености на говорот на Иљо е специјалната форма за прогресив (која соодветствува на албанските форми со *po*, а може да се спореди и со англискиот Continuous). Всушност, албанската реченица *Babai im po vjen* 'Татко ми доаѓа' (сп. англиското 'My dad is coming') може да се преведе на *кајнас* како *Tatka mi ġe grjădi*. Почетоците на оваа форма ги наоѓаме уште во писмата на бобоштенци од 1930-ите години: «*Za tos opet ġje ti vela da siësh reat i da iësh para mnogo*» (Mazon, Bajrova 1965: 70), а исто така и во приказните, запишани од Мазон во селото, каде што *ġe*, покрај локативно значење, има и временско значење («*Na godinata mu se rodi eno djëte. Tos detjëto rastjëshe mnogo. Dur ġje ne bje rodeno detjëto, zhivjëje mnogo dobre; otqen se rodi detjëto, mu vljëze ena grizoma goljëma*» – Mazon 1936: 320), кое некогаш може да се разгледува како показател за прогресив («*Mu otvoriје portata, vljëze natri, mu dade vafto, go pribraje. Mu veli: "Gj'e çurata?" – "Ja ġj'eje, ġje pllaçi"*» – Mazon 1936: 334). Сепак, ако немаше директно објаснување од страната на Иљо, ваквите форми многу тешко ќе можеа да се интерпретираат (на пример, последниот пример Мазон го преведува како «*La voilà qui pleure*» 'Еве ја која плаче'). Кога ја

преведуваше реченицата *Ata po këndojnë* ‘Тије пеат._{Progr}’ Иљо ја искористи следната форма: *Tija ġe pjā sega*, и додаде: *Toz “ġe” esti “po”*. “Po” *to albanska esti “ġe”, “ġe pjā”*. “*Tija ġe jede lje*”. “*Tija ġe pjā*”. “*Tija ġe tarçe*”. <...> “*Tashi po pi raki*”. “*Sega ġe pijam rakija*”. <...> “*Tashi po filloj*”. “*Sega ġe kinisva*”. Овој показател го користеше и во други места, на пример, албанската реченица *Tani po pushon, por pas ca minutash duhet të ecë* ‘Сега се одмора, но по неколку минути треба да оди’ ја преведе вака: *Sega ġe sjādi, toko za tro minute trjābi da bara*. Реченицата *Po gjëmon — Ğe ġarmi. Sega ġe ġarmi*. Овие форми се користат и во минато определено несвршено време: *Ğe pišej filāda i dojde čovjāko* ‘Ја пишував книгата, кога човекот дојде’.

Формално, конструкциите *ġe* + сегашно време во *кајнас* соодветствуваат на *po* + сегашно време во албанскиот, но *ġe* и *po* не се преводни еквиваленти во нивните речнички значења. Додека за *ġe* семантичкиот развој мора да бил следниот: заменски прилог за место > маркер за време > прогресив, не е лесно да го покажеме стадиумот, на кој албанското *po* влијаело врз *ġe*. Во стандардниот албански (разликите меѓу стандардниот јазик и корчанскиот дијалект во случајов можеме да ги избегнеме) *po* ги има следниве значења: потврдна партикула («да»); тема на прашање (*Unë jam nga Shqipëria. Po ti?* ‘Јас сум од Албанија. А ти?’); отстапка (‘ама’); услов (‘ако’); прогресив. Изгледа дека албанскиот прогресив имал улога на катализатор, но не и на директен извор на заемката. Во врска со развитокот на билингвизмот може да се каже дека носителите на *кајнас* почнале да чувствуваат недостаток на форми за определени значења во својот јазик, па затоа тие биле дополнети со користење на сопствените јазични средства.

Втората црта на говорот на Иљо, на која сакаме да обрнеме внимание, е честата употреба на македонската партикула за идно време *ке* наместо *џа* (како во *кајнас*). Штајнке и Јули дури ја интерпретираа *ке* како единствена партикула за идно време во говорот (Steinke, Ylli 2007: 335), иако Мазон како единствена варијанта ја дава *џа* (Mazon 1936: 90-92). Во досега дешифрираните записи најдов 14 случаи со *ке* и 17 со *џа*. Се гледа и следнава тенденција: кога Иљо помалку го контролира својот говор, почесто го користи *ке*, а кога го замолувавме да повтори некоја реченица во којашто само што го имаше искористено *ке*, кажуваше *џа*, понекогаш со забелешка: «“Ке” е македонско, а на кај нас е *џа*». Сакам да дадеме примери со формите:

Vie ste mlad, ke zaučite sega od natamu; I koga odej da kupej mašinerije tamo, vo mnogo fabrike mi rekoje: „Nie ke ti dame bargu i najpodobrite mašine, čunki ti ni zborivaš, žimi Gospod, ti vel'a sika, žoš ti ni zborivaš mnogo dobre jaziko naš; Da mi rečite koga esti ministero tamo, ke oda vo ministero. Otidoj utredeno; Mu vel'a, čuvejte: Imam dve nedel'e tuka i njā denes, njā ni utre, vie ke me mamite, rekoj; I stori ena gódina, koga mi vel'e: da transferuaš. Ke se transferiraš; I rekoj: čunki dojdoy sea od planina, mu rekoj na brat mi, ke oda da go vida i toj brat, toj drugaro tamo; Saka da znam kako ke stora... ke moža da čarosam toz eksetas, soj provim, da go stora; I vel'am sega: ža odam da uča, da stora provim tamo, toko ke... ama... sega ti zboruvam mnogo, sega; Završij provimo, otidoj doma, tamo ge se sedoj, tri večeri ne mozej da spjā, čunki jas imjāj straj, a ke, ke, ke, ža moža da zavārša geometrijata il' ne? Koga jā čarosaj, o, pa, mnogo dobro, rekoj, so mnogo dobra ġera; Koga esti zboro za nashiot jazik, esti nesh podobra, za nashiot jazik, slavski, šo po deset godine ne ža ima nekoj, ni jeden čovek šo da zborvi soj... jaziko naš.

Постојат и неколку «вештачки» примери¹, кои Иљо по наша молба ги преведуваше од албански (го наведуваме и оригиналот и преводот). Карактеристично е дека во нив Иљо се користи и со кратката форма *ž-*, која ја присоединува кон полнозначниот глагол:

“Do të vij,” premtoi ai. “Sa të mbaroj punë – erdha.”

Po të më ftonin, do të merrja pjesë me shumë dëshirë.

Kur të vij unë, ti do kesh mbaruar punën.

Kur të vij unë, ti do kesh mbaruar punën.

Kur të kthehem, nëna ime do të ketë shtruar tryezën.

Ototenaš šo ža bitisam rabotata, ke dojdā. Ototenaš kelko da bitisam rabotata, ke dojdā.

Ako mi vel'aje mjāne, jāskaj ke odej so mnogo radost. MM: Ke odej? IK: Ža, ža odej.

Koga da dojda jāskaj, ti ža imaš bitisano rabotata. Njā “Koga dojda”... Unë do vij, jas ke dojda. Kur do vijë, koga da dojdi.

Koga da dojda jāskaj, ti ža imaš bitisano rabotata. MM: Moži li “Koga dojda”? IK: Unë do vij, jas ke dojda. Kur do vijë, koga da dojdi.

Koga da se vārna, majka-mi ža ima poslano trapezata.

¹ При создавање на примерите се раководевме од програмата на МДАБЈ, точките 6.4.1.11-14, 6.4.2.2.

*Ndoshta ai do të ketë
dëgjuar lajmin e ri dje.*

*Mora vesh, se do të shkonit
në Durrës.*

*Ai tha, se nesër do të
shkonte në Tiranë. Ai tha,
që unë do të shkoj në
Tiranë.*

*Po të më kishte pyetur, do
të kishe kuptuar në kohë
thelbin e problemit.*

*Këtë njeri dikush do ta
kishte ofenduar.*

*Këtë njeri askush do ta
kishte ofenduar.*

*Tije imat da dojdut utre.
Zha imam dojdenu.*

*Moži šo toj ž-imat' čuveno noviti zborovi,
noviti lajmi. Moži šo toj da ima čuveno
novite zborovi.*

Razbraj, šo ža odjajte vo Durās.

Toj reče, oti utre ž-odjāše vo Tirana.

*Toj reče, oti utre ža odi, ža bjāga vo
Tirana.*

Toj reče, šo jā da bjāgej vo Tirana.

*Ako mā mješe upitano, ža imej razbrano
vo vrāme problemot. MM: Moži "ž-imej"?*

*IK: Sve toz, ž-imej razbrano. Ne ža imej
razbrano, ne ž-imej razbrano. MM: Nema
da imej razbrano? IK: Moži da nema
razbrano. Mundet qē s'ka marrēvesh.*

*Soj čovek moži n'ekoj ža go mješe
ofendojvano.*

*Soj čovek nikoj ne ža gu mjāše
ofendojvano.*

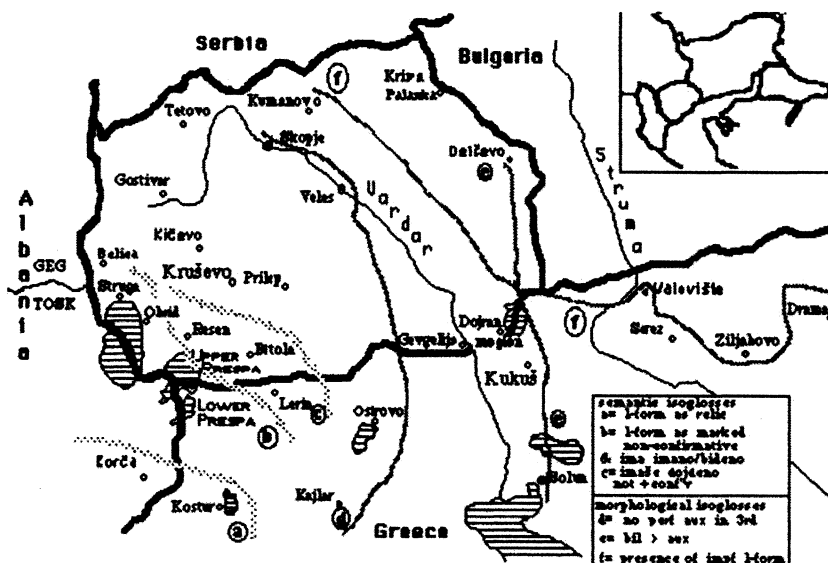
Tijā ža dojde utre. Ils viendront demain.

Vo soz vrjāme ža esa dojden utre.

За формата за идно време Иљо дури запишал во белешките, објавени во (Steinke, Ylli 2007): «*Pa drugo nješto vo nash jēzik: Nie velime: jēskej zha oda vo Korça, koga maqe<do>nciti i bullgariti vele: qe oda vo Korça. Nie velime: jēskej zha bjegam, jēskej zha spim, jēskej zha jem ljēb, jēskej zha rabotam...*» Односно, формата за идно време не ја признава за автентична во својот дијалект, иако самиот се користи со неа. Се гледа, дека формата навлегла во неговиот говор од програмата на македонското радио, што ја слуша доста редовно, но тој ја сфаќа за туѓа кога ја контролира својата реч.

Третата црта на која би сакал да се осврнам е л-перфектот во дијалекот. Сликата, која ја претставува распределбата на л-перфектот, односно минато неопределено време со л- партицип во македонските дијалекти е доста карактеристична. Виктор Фридман ги разгледува паралелно со формите на *имам*-перфектот и со сите нивни можни значења, со што доаѓа до заклучок дека за македонските дијалекти е карактеристична градацијата на формите: нај-претставени се формите за л-перфект во североисточните дијалекти, а при движењето кон југозапад сè позастапени стануваат *имам*-

формите. По истиот пат минува и скратувањето на семантиката на л-перфектот: од перфектното, евиденцијалното и адмиративното значење, застапени во североисточните дијалекти, испаѓаат перфектното, потоа евиденцијалното, а во крајните југозападни говори (во кои во македонската дијалектологија се вклучува и корчанскиот, односно бобоштенскиот говор), според Фридман, л-формите се користат само во адмиративно значење, многу ретко и се восприимат како архаизам или сведоштво за тоа, дека дадениот текст бил преземен од некој друг реон. Фридман ја дава и следнава карта како илустрација на кажаното²:

Легенда

(предлагам картава да се разгледува од североисток кон југозапад, бидејќи така го разгледуваме континуирано скратувањето на функциите на формите)

f – исчезнуваат несвршените л-форми (Куманово-Серез-Драма);

e – бил може да се користи како помошен глагол (Делчево-Дојран-Кукуш-Солун);

² Картата е подготвена за печатење во Friedman 1988, но не беше публикувана од технички причини.

d – потполно исчезнува помошниот глагол во трето лице во л-формите (Скопје-Велес-Острово-Кајлар);

c – се појавуваат формите од типот *имаше гојдено* (Лерин-Битола-Ресен);

b – л-формите се маркери на епистемична недоверба; се појавуваат формите *има имано, има бигено* (Охридско-Струшкиот реон и Преспанските села);

a – л-формите загубиле активна употреба и се јазичен архаизам (Корча-Костур).

Фридман ја има користено публикацијата од Мазон и навистина сè што пишува Мазон потполно соодветствува на шемата. Сепак, во новата публикација на Штајнке и Јулли (Steinke, Ylli 2007) се наведуваат скоро 70 л-форми во *кајнас*, кај кои авторите наоѓаат перфектно значење. Како е можно, во 1930-ите години во говорот на неколку десетици луѓе (меѓу кои биле и мајката, и таткото, и други членови на семејството од Иљо) да не се регистрира ниту една форма со перфектно значење, а во 2000-ите во говорот на еден говорител да се регистрираат 70? Прво, ќе ги претставиме формите што ги имам регистрирано во говорот на Иљо, а потоа ќе додадеме интерпретација. Имаме регистрирано 35 л-перфектни форми во говорот на Иљо, но ќе наведеме ограничен број покарактеристични примери:

Jaskaj pítaj: “Da oda vo Korča da rabota, čunki imam starčiti sami”. Ne sakal’e da begam od Tirana. Ama togaz sviti l’udi sakal’e samo vo Tirana da ode, koga jas sakam da oda tuka vo selo; Makinerijete od tekstil’ ese dalge, poveketo ese dalge, ese petnajse metri dalgi i taka telka široke. Toko taz tia ne se možel’e da se transportojve; Tjenta teknika razbervev. Za tehnični taka, razbervev toz, ne bjä gol’emo. A togaz sem znal’ podobre ruskiot od dnes, da. MM: A ge go učejte, vo Praga? IK: Ne-ne-ne-ne, i vo Praga, nijde ne sem; Tie svjä ščo bjäje od Istok, rusite ne i sakaa. Ne ti francite ne i sakat. I tijä ne sakal’e. Taka, taka, ne sakal’e; Mu zboruvaj vo italjanski. Malko zboruvam italjanski. Toko tro malo znael’e, znal’e tie italjanski; I tamo i kupi i vo Praga, i vo Berlin, i vo Ungarija, sam kupil mašinerije, i montiraj tua jas, vo Korča; Francuskiot ima regula, ima <...> nešta. I za nas francuskiot... ja se počnal vo gimnazo francuskiot, gimnazio tua vo Korča. Mi mjäše profesori francezi, i sme imali profesori francuzi, i od koga se počnuva od mladi, se uči podobre; Tamu si kupej mašinerije. Toko vo Česlovakia gu mjej l’esno, čunki mu sam znal jazikot; Sega nemam so kogo da zborva i francuski. Toko francuski jazik ne sam

zaboravil', *čun̄ki* vo biblioteka vo Korča, *ima ena biblioteka samo so knige, francuske knige. I joz... i sega ne zemam, toko ponapre, i koa rabotaj vo Korča, erkoj mjäsec odaj zemej po tri-četir filade, knigi, na francuski, samo na francuski jazik. I taka sām čital' jazikot; Toko nie sme počnal'e da učime... čun̄ki i italianski jazik esti blisku so francuski. Tva imejme, četir godini imejme italianci tva. I tija italianciti imal'e mnogo vojska tva, vojski; Ja sām bil' mlad togaz; Ja sām pil' voda*³.

Се гледа дека л-формите во говорот на Иљо имаат некои особености, коишто се разликуваат од опишаното кај Мазон. Пред сè, тоа е помекиот изговор на согласката л во крајот на формата. Множината на формите не е важна во случајов (*sakal'e, znal'e*), зашто л-то пред е и и во дијалектот секаде се изговора меко. Поважни се формите со мека согласка во апсолутниот крај на зборот: *sem znal', sām pil', sem imal', ja sakal', ne sām zaboravil', sām čital'* (сп. цитираните тврди форми кај Мазон: *zusaŋata, pominata, teknato, puščila, si bill, si bił, ne znjell*); во говорот на Иљо повеќето наставки на ваквите форми се меки, а најдовме само еден пример со тврдото л (*sām znal*). Потоа, важен е карактерот на самогласката во основата на помошниот глагол сум: не само а/ă, како секогаш во овој помошен глагол во *кајнас*, но исто така и е (сп. ја употребата на *sām/sam* и *se(m)* во примерите).

За да ги објасниме тие форми, мораме да се осврнеме кон животот на Иљо. Веќе кажав, дека во 1946-1951 г. тој студирал во Прага, на Карловиот универзитет, каде што научил чешки и го зборувал слободно. Дали е можно дека врз неговата употреба на л-перфектот повлијаел чешкиот? Во чешкиот има само една форма за минато време (има и за предминато, но е ретка и се гради по сличен модел). Изброените особености се карактеристични токму за чешкиот претерит. Вториот извор за л-формите во говорот на Иљо е најверојатно македонското радио. Тој знае дека во македонскиот наративен фолклор се користат л-формите. Во подготвената анкета ја имаше и следната реченица, која Иљо мораше да ја преведе од албански на *кајнас*: *Natën e morën nga shtëpia dhe e sollën tek kadiu* 'Во ноќта ја зеда од куката и ја заведеа кај кадијата'⁴. Кога го чу историзмот «кадија», Иљо има проценето дека реченицата е како извадок од приказна и ја има преведено со следниот коментар: *Nojčata jo zvjaje od kaščata i jo zavedoje u kadijata. Vo sjaz jaziciti*

³ Последниот пример е вештачки.

⁴ Сп.: МДАБЯ 1997: 6.1.1.5.

blizko tua vel'e „jo zemal'e“, *toko nie velime* „jo zvjaje“, *vel'ime nie vo Boboshtica*.

Основен доказ дека разгледаните форми се дел од идиолектот на Иљо и дека не влегуваат во системот на дијалектот, е говорот на другите носители. Рековме дека структурата на дијалектот е најзапазена во идиолектот на Иљо, но, фактот дека кај другите говорители не најдовме ниту една ваква форма (употребуваат *има*-перфектот и перфектот III по моделот *сум гојден*, *сум биген*) е пресуден. Сметаме, дека под чешко влијание, кај Иљо, *л*-перфектот добил значење на максимално немаркирано општо минато време, а случаите, кои Штајнке и Јулли ги наведуваат како перфект се всушност употребите на ова «генерално немаркирано минато».

Четвртата точка, кај која би сакале да се осврнеме во статијата, е така наречениот (ад)миратив во *кајнас*. Од објавените до сега описи изгледаше, дека формата е по истиот модел, како и во стандардниот македонски (помошниот глагол ‘сум’ во првите две лица + *л*-партиципот на глаголот-носител на семантичката информација). Штајнке и Јулли покажаа, дека помошниот глагол може да испадне и во првото и второто лице. Кога го замоливме Иљо да ја преведе на *кајнас* албанската реченица *Unë paskam marrë paratë* ‘Јас сум ги зел парите?!’ и да ја менува по лице и број, тој ја употреби следната парадигма:

<i>jäskaj imal zvjäto</i>	<i>nie imälme/imälo zvjäto</i>
<i>ti imal zvjäto</i>	<i>vie imälte/imälo zvjäto</i>
<i>toj imal zvjäto</i>	<i>tie imälo zvjäto</i>

Лесно може да се види, дека ваквата парадигма нема ништо слично во ниту еден од јужнословенските дијалекти, а и се разликува од *л*-перфектот во *кајнас*⁵. Можноста на *л*-партиципот да

⁵ Во дискусијата околу примеров, во Санкт-Петербург, професорот Соболев праша дали *л*-то во формите од типот на *ималме*, *ималше* може да се протолкува како субститути на билабијалното *х*. За да се одговори со сета сигурност на тоа прашање, мора да се спроведе дополнително анкетање, кое ќе се обидеме да го направиме во рамките на следната експедиција. Тука само можеме да додадеме, дека ние не веруваме дека може да се говори за субститути на билабијалното *х* во случајов. За говорот во 1930-ите години имаме многу добар опис во книгата на Мазон, и тој таму не одбележува форми како *ималме звјäтш*, *ималше звјäтш*, а и во аорист и во имперфект во говорот, според Мазон, тогаш не се користело *х*, туку *ј* (аорист: *bäraj*, *bära*, *baräjme*, *baräjte*, *barä'e*; имперфект: *bärej*, *baräše*, *baräjme*, *baräjte*, *baräje*), и не веруваме, дека формата можело да се развие во рамките на изминатите 70 години врз основа на аористната.

образува лични форми (во прво и второ лице множина) го обединува *кајнас* со полскиот, а недостатокот на помошниот глагол во сите лица го обединува *кајнас* со источнословенските јазици (рускиот, украинскиот и белорускиот), при тоа јасно го спротиставува со генетски поблиските јужнословенски јазици и дијалекти. За појавата на личните форми за *л*-партиципот, изгледа, важна била улогата на албанскиот како катализатор (ги сп. албанските (ад)миративни форми *pas-kemi*, *pas-keni* со соодветните во *кајнас imal-me*, *imal-te*), но формата не можеме да ја опишеме како калка од албанскиот, зашто, според нас, помошниот глагол во формата е сепак *сум*, а не *имам* (сп. се употребува само во 1 и 2 лице; освен тоа не се ни познати балканословенски дијалекти во кои помошниот глагол за *л*-формите е *имам*, а не *сум*).

Одделна интересна тема се чини и исчезнувањето на помошниот глагол 'сум' во сите лица од парадигмата, што дава можност да се спореди *кајнас* со јазикот на полабските Словени, кој во XVIII се оказал во слични социолингвистички услови (силно влијание од генетски друг јазик, односно германскиот, чија глаголска морфологија има многу допирни точки со албанската). Во *кајнас* едно од најкористените времиња бил «претерит» (*л*-формите), во кој најчесто се испушта помошниот глагол: *joz krodāl* 'јас сум крал/крадев', *tāj krodāl* 'ти си крал/крадеше', *võn smól-sø* 'тој се смеал/се смееше'⁶ (Lehr-Splawiński 1929: 233).

Наведените оригинални особености на *кајнас* покажуваат извонредна пластичност на овој загрозен дијалект. Се разбира, станува збор само за еден идиолект – говорот на Иљо Кунешка, но не е ли првото рамниште, на кое се случуваат промените во целата јазична структура, токму идиолектот?

⁶ Ќе одбележиме само дека под германско влијание во полабскиот се создала и посебна перфектна форма со помошниот глагол 'имам': (*võn*) *to vājĵedõnə* 'тој има изјадено' (Lehr-Splawiński 1929: 235).

ЛИТЕРАТУРА:

- Asenova 2012 – *Asenova P.* Balkan borderline phenomena through the prism of areal linguistics // *Zeitschrift für Balkanistik* (в печати).
- Courthiade 1988 – *Courthiade M.* Les derniers vestiges du parler slave de Boboštica et Drenovene (Albanie) // *Revue des études slaves* 60/1. P. 139-157.
- Courthiade 1993 – *Courthiade M.* Un parler slave singulier: le “kajnas” d’Albanie orientale // *Balkanica Posnaniensia. Acta et studia*, VI. P. 237-326.
- Dhamko 2010 – *Dhamko S.Th.* Boboshtica. Historie. (Një variant). Boboshtica, 2010 (рукопись).
- Djamo-Diaconița 1968 – *Djamo-Diaconița L.* Contributions à l’étude du lexique d’un patois slave d’Albanie (Boboscica et Drenovjâne) // *Romanoslavica* 16, 1968. P. 175-192.
- Djamo-Diaconița 1982 – *Djamo-Diaconița L.* Formarea cuvintelor în graiul slav din Boboștița // *Македонски јазик* 32-33, 1982. С. 215-225.
- Friedman 1988 – *Friedman V.A.* Morphological innovation and semantic shift in Macedonian // *Zeitschrift für Balkanologie*. Band 24/1. P. 34-41.
- Lehr-Splawiński 1929 – *Lehr-Splawiński T.* Gramatyka połabska. Lwów, 1929.
- Mazon 1936 – *Mazon A.* Documents, contes et chansons slaves de l’Albanie du Sud. Paris, 1936. (Bibliothèque d’études Balkaniques – V).
- Mazon, Bajrova 1965 – *Mazon A., Filipova-Bajrova M.* Documents slaves de l’Albanie du sud. II. Pièces complémentaires. Paris, 1965. (Bibliothèque d’études Balkaniques – VIII.)
- Šrámek 1934 – *Šrámek E.* Le parler de Boboscica en Albanie: étude expérimentale d’une prononciation // *Revue des études slaves* 40, 3-4. P. 171-203.
- Steinke, Ylli 2007 – *Steinke Kl., Ylli Xh.* Die Slavischen Minderheiten in Albanien (SMA). Teil 1. München, 2007.
- Антонова-Василева 2011 – *Анџионова-Василева Л.* Документи на езика на с. Бобошица, Корчанско (Р. Албанија) // *Македонски преглед. Списание за наука, литература и општествен живот. Год. XXXIV, 2011, Кн. 3. Софија, 2011. С. 113-124.*

- Асенова 2007 – *Асенова П.* Бележки върху българските говори в Албания // *Българските острови на Балканите*. София, 2007. С. 45-51.
- Видоески 1981 – *Видоески Б.* Бобошчица // *Fonološki opisi srpskohrvatskih / hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora, obuhvaćenih opšteslovenskim lingvističkim atlasom*. Sarajevo, 1981. S. 753-761.
- Макарцев (в печати) – *Макарцев М.М.* Система личных местоимений в славянском говоре с. Бобоштицы (округ Корчи, Албания) // *Исследования по славянской диалектологии*. Москва (в печати).
- Макарцев 2011а – *Макарцев М.М.* Образы России и Европы у славян Бобоштицы (область Корчи, Албания) // *Никифоров К.В., И.А. Седакова (ред.). Образ России на Балканах: Мифологемы, идеологемы, религиозные, исторические и культурные связи. Доклады российских ученых к научному colloquium Международной ассоциации по изучению стран Юго-Восточной Европы (Варшава, 7-9 ноября 2011 г.)*. Москва, 2011. С. 58-69.
- Макарцев 2011б – *Макарцев М.М.* Проблема идентичности и система ценностей у носителей славянского говора in statu moriendi // *Эволюция ценностей в языках и культурах*. / Отв. ред. И.А. Седакова. Москва, 2011. С. 151-168.
- Макарцев 2011в – *Макарцев М.М.* К вопросу об л-формах в славянском говоре Бобоштицы, обл. Корчи, Албания // *Acta Linguistica Petropolitana*. Том 7. Часть 3. / Отв. ред. Н. Н. Казанский, Д. В. Герасимов. (Труды Института лингвистических исследований РАН. Т. VII. Ч. 3.). СПб., 2011. С. 360-365.
- МДАБЯ 1997 – *Сыйгов А.П. (отв. ред.), Соболев А.Н., Воронина И.И., Лойашов Ю.А., Русаков А.Ю.* Малый диалектологический атлас балканских языков. Синтаксическая программа. Санкт-Петербург, 1997.
- Милетич 1937а – *Милетич Л.* Нови сведения за македонските българи в Бобошчица (Корчанско) и техният език // *Македонски преглед* X, 3 и 4, 1937. С. 19-32,
- Милетич 1937б – *Милетич Л.* Образци от говора на с. Бобошчица (Корчанско) // *Македонски преглед* X, 3 и 4, 1937.
- Милетич 1937в – *Милетич Л.* Най-старинният днес български говор е в Македония // *Македонски преглед* XI, 1 и 2, 1937.

- Селищев 1931/1981 – *Селищев А.М.* Славянское население в Албании. София, 1931 (репринт: 1981).
- Снегаров 1933 – *Снегаров И.* Един важен български документ от Корчанско // Македонски преглед IX, 1, 1933. С. 1-16.
- Спасов 2001 – *Спасов Љ.* Говорот на Бобошт(шч)ица денес (врз основа на нов снимен материал) // XXVII Научна Конференција на XXXIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. Скопје, 2001. С. 227-231.
- Шклифов 1971 – *Шклифов Б.* Обшността на говора на село Бобошчица с костурския говор // Български език XXI, № 1. С. 71-73.

Maxim Makartsev

GRAMMATICAL INTERFERENCE
IN BOBOSHTICA DIALECT: TOWARDS THE TYPOLOGY
OF SLAVIC AND NON-SLAVIC INFLUENCE

(Abstract)

In the article I dwell upon the following characteristic features of Boboshtica Slavic dialect (South-Eastern Albania, Korça district, about 6 speakers): present progressive, which is marked by the grammaticalised locative marker *ge* 'where'; the future marker *ke* (loaned from Standard Macedonian) vs. *ža* (original dialect future marker); *l*-forms, which as opposed to what should be expected about the dialect can be used as unmarked past under the Czech influence and very characteristic mirative forms *imalme zvjäto*.

Key words: Slavic dialects, Macedonian dialects, language contacts, bilingualism, diglossia

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“,
Скопје

811.163.3(062)

МЕЃУНАРОДЕН семинар за македонски јазик, литература и култура
(2012 ; Охрид) (39)

XXXIX Научна конференција на Меѓународниот семинар за
македонски јазик, литература : (Охрид, 20-21 јуни 2012).
Лингвистика - Скопје : Универзитет „Св. Кирил и Методиј“,
Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура,
2013. - 314 стр. ; 23 см

Фусноти кон текстот. - Библиографија кон повеќето трудови. -
Abstract кон повеќето трудови

ISBN 978-9989-43-365-8

а) Македонски јазик - Собири
COBISS.MK-ID 94125578